

Izvorni znanstveni rad

DOI: <https://doi.org/10.17234/Croatica.69.9>

UDK: 811.163.42'282(091)"17/18":133.52

Primljen: 15. VIII. 2025.

Prihvaćen: 19. IX. 2025.

O KAJKAVSKOM HOROSKOPU I KOJEČEM DRUGOM: *CISIO ALITI PLANETNA KNIGA*

Bojana Schubert

Zavod za lingvistička istraživanja HAZU, Zagreb

bmarkovi@hazu.hr

ABSTRACT

ON THE KAJKAVIAN HOROSCOPE AND OTHER: *CISIO ALITI PLANETNA KNIGA*

The paper deals with a Kajkavian book manuscript from the end of the 18th century: *Cisio aliti Planetna kniga* by Franjo Josip Kosednar, which among other things contains a horoscope. It also deals with an earlier transcription of one of the manuscript's parts from the 1830s. A description of both manuscripts is given, a comparison of the original Kajkavian text with the Hungarian original, and a graphic-linguistic comparison of the two versions of the Kajkavian texts. Two appendices are attached to the paper: the transcribed list of *Cisio chapters* and the transcription of the part of the manuscript referring to the description of the zodiac signs

Keywords: *Cisio aliti Planetna kniga*; Franjo Josip Kosednar; Kajkavian; horoscope

1. UVOD

Krajem 18. ili bolje rečeno u osvit dugoga 19. stoljeća načinjen je književno-kajkavski rukopisni tekst koji na koricama nosi naslov *Cisio aliti Planetna kniga*. Taj se rukopis danas čuva u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu (R 3523), a riječ je o astronomsko-astrološkom priručniku koji je s mađarskoga preveo, kako piše na unutarnjoj naslovnici, Franjo Josip Kosednar koncem 18. stoljeća. Na *Cisio* su u literaturi upozorili povjesničari znanosti Mirko Dražen Grmek (1963), Žarko Dadić (1993), Marijana Borić (Buljan-Klaić 1993, Borić 2020) i Mijo Korade (1996), a i mi smo ga spomenuli u popularno-znanstvenoj knjizi *Priča o jednom Kajju* (Schubert 2021) s ciljem skretanja pozornosti šire javnosti na žanrovski zanimljive, a uglavnom nepoznate dopreporodne kajkavske tekstove.¹ Međutim, dosad je u filološkoj literaturi izostao detaljniji opis *Cisija*, a u *Hrvatskom biografskom leksikonu* čak piše da je izgubljen (usp. Šunjić 2009). Još je manje poznat rukopisni prijepis jednoga dijela *Cisija* koji je nastao tridesetih godina 19. stoljeća i čuva se u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. O tim će astrološkim rukopisima stoga biti riječ u ovom radu – tko ih je napisao, preveo, kakvim slovopisom i u kojem kontekstu. Kao prilog radu napraviti ćemo transkripciju naslova poglavlja i dijela teksta koji se odnosi na horoskopske znakove i karakterna obilježja osoba rođenih u tim znakovima.

2. CRTICA O POVIJESNIM HRVATSKIM ASTROLOŠKIM TEKSTOVIMA

Problematizirajući mijene u poimanju astrologije, koja tijekom 18. i 19. stoljeća „prelazi iz sfere znanosti u domenu pučke literature” u raznorodnim hrvatskim tekstovima, Marijana Borić (2020: 181–183) uz popularne pučke kalendare koji su često sadržavali astrološke priloge navodi i četiri samostalna astrološka teksta, od kojih su dva iz sjeverne i dva iz južne Hrvatske. Pod dvama sjevernohrvatskim, ili kajkavskim tekstovima, kojima ćemo se posvetiti u ovom radu, razumijevaju se Kosednarov *Cisio aliti Planetna kniga* i spomenuti mlađi prijepis jednoga njegova dijela (Dadić 1993: 228, 229). Južni su astrološki priručnici na koje se autorica referira *Govorenje od*

¹ S istim smo ciljem u nekoliko navrata od 2023. govorili i pisali o lutrijskoj sanjarici koju je s njemačkoga preveo i u Varaždinu objavio Jakob Lovrenčić 1838. godine (usp. Schubert 2024).

astrologije i od prilike naravne čovika Ivana Antuna Remondinija i *Knige mnogo lipe i korisne u kih se nahajaju planete* Ivana Maurovića (Borić 2020: 184). Uz njih vrijedi spomenuti i astrološki tekst sadržan u matematičkom priručniku Mate Zoričića tiskanom u Anconi 1776. godine,² ali i starije astrološke tekstove o kojima su pisali Jagić (1878) i Rešetar (1933). Na astrološko-vračarski sadržaj dubrovačkoga *Libra od mnozijek razloga*, u kojem se nalazi kalendar za vraćanje i sanovnik, osvrnula se u novije vrijeme Dolores Grmača (v. Žagar i Grmača 2020: 53–55).

Ovom se prigodom nećemo baviti poviješću hrvatskih astroloških tekstova ni njihovom detaljnom usporedbom iako bi to u nekom trenutku imalo smisla, nego tek želimo skrenuti čitateljevu pozornost na činjenicu da se o astrologiji tijekom povijesti pisalo na svim hrvatskim književnojezičnim koncepcijama.

S obzirom na to da se u literaturi na Kosednarovu *Planetnu knigu* osvrnulo prvenstveno u kontekstu povijesne hrvatske znanstvene misli, a mlađi je prijepis spomenut tek na razini bilješke, u ovom ćemo radu opisati oba rukopisa, potražiti izvornik s kojega je stariji rukopis preveden te usporediti njihov sadržaj, a na koncu ćemo pokazati grafijske i stilske mijene koje primjećujemo u mlađem prijepisu. Rezultati potonje analize pomoći će nam u boljem razumijevanju standardizacijskih procesa koji su se odvijali u književnoj kajkavštini uoči njezina iščeznuća.

3. CISIO ALITI PLANETNA KNIGA – O RUKOPISU, IZVORNIKU I PREVODITELJU

Iz kataloškoga opisa NSK doznajemo da je riječ o rukopisu koji je tvrdo uvezan, sadržava 94 lista od kojih je 88 ispisano *recto* i 87 *verso*, veličine stranice 22 × 19 centimetara. Rukopis se u tiskanom katalogu vodi pod autorstvom Janosa Kiralya Hegya (Jurić 1991: 227), a u mrežnom katalogu pod imenom Iohannesa Regiomontanusa, pravim imenom Johannes Müller (1436–1476), koji je bio njemački matematičar, astronom i astrolog.

Na naslovnici Kosednarova teksta piše da je *Cisio* nastao prema mađarskom predlošku Janosa Kiralya Hegja (*sic!*), a u predgovoru je spomenuto da je riječ o prijevodu na mađarski.

² *Aritmetika u slavni jezik ilirički sastavljena...*

Mađarski smo predložak lako pronašli zahvaljujući suvremenim tehnologijama. Skenirana knjiga iz praške biblioteke nalazi se na Googleu: *Cisio. Az az: az Astronomia Tudományának, Rövid Értelemmel Való Le-Írása. A' Tsillagoknak, Planetáknak és Egbéli Jeleknek, [et]c. ...* [Znanost astronomije, kratki opis zvijezda, planeta i horoskopskih znakova itd. ...]. Usporedivši mađarski izvornik i kajkavski prijevod, primjećujemo da imaju gotovo identična poglavlja. Mađarski je *Cisio* tiskan i opremljen mnogobrojnim lijepim ilustracijama koje prate sadržaj teksta, dok je hrvatski kajkavski *Cisio* rukopis pisan učisto i pripremljen za tisak. Na naslovnici piše da je „na svjetlo dan”, što bi značilo da je objavljen, iako, koliko nam je poznato, do toga nije došlo. Na mjestima gdje su u mađarskom izvorniku ilustracije Kosednar povremeno rukom riše ili pokušava narisati prikladne crteže, no na više mjesta ostavlja prazan kvadrat predviđen za ilustraciju. Moguće je da je planirao svoj rukopis dati vještijemu ilustratoru da ga završi pred tisak.

Mađarski *Cisio* sastoji se od dvaju predgovora, sadržaja, kalendara, latinske pjesme *Officia...*, središnjega astronomsko-astrološkog dijela od XLV poglavlja,³ s time da je na nekoliko mjesta došlo do pogreške u obrojčivanju, te posljednjeg dijela knjige koji sadržava uputu o konjskim *vračtvima* te poglavlje o državama i glavnim gradovima – pod kojim se horoskopskim znakom nalaze.

Navest ćemo nekoliko pojedinosti po kojima se kajkavski prijevod razlikuje od mađarskoga izvornika. Kosednarov rukopis ima i treći predgovor (*Predgovor preobrnitela knjižice*), u kojem prevoditelj objašnjava svoje motive za prevođenje:

Ne zaradi toga, ljubleni prijatelj, vu horvatskum jeziku dal sem ovu priprostu knižicu, da štimaš morebiti da mudre i kruto vučene zvezdoznance domovine ove obilneše navučati hoću vu njihovom navuku, koji kruto vučeni jesu, pokehput kolendare nam davajuč i buduća vsakoga poseb leta vremena kak spoznavamo znati mogu, nego jedino zaradi priproste domovine ove opčine da iz obadvojega spola koj ali šteti znal ali štejuč čul bude, obilneše spozna stvorjenja božanska, da nesu za nakinčiti samo visinu nebesko stvorjena, nego za kruto takaj veliku vseh stvorjene stvari hasen i potreboču, kak najmre: Sunce, Mesec, zvezde i ostala nebeska znamenja i da se ne budeš čudil otkuda, kak i zakaj to biva da su vetri, grmlavice, blisikanja, Sunca i Meseca potemnenje, od jednoga oca i matere rođena deca razlučene nature i ostala

³ Iako Borić (2020: 185–186) daje opći pregled tema koje su zastupljene u Kosednarovu rukopisu, ipak ćemo ovomu radu kao prilog dodati popis naslova svih poglavlja u transkribiranom obliku.

koja za priprosto ravnanje tvoje vu ovoj knižici obilneše najdeš i zdrav budi ter vu trudihi mojih naj se hvali i diči ime Božje, i falingam, ako koje najdeš, spametno oprosti. Dano na Gornjem Hruševcu leto 1787.

Vsakomu dobro želejući
Ferenc Kosednar

Ukratko, kaže da se prevođenja nije uhvatio zbog učenih ljudi koji tu materiju poznaju, nego zbog običnoga puka „obadvojega spola” koji će sadržaj knjige znati pročitati ili će ga čuti kako bi bolje razumio na koji način nebeska tijela (*znamenja*) utječu na svakodnevni život na Zemlji, odakle su grom, munja, vjetrovi, što je pomrčina Sunca te kako je moguće da djeca rođena od istih roditelja budu različita.

Za razliku od izvornika, u kojem je uvodna pjesma *Officia XII mensium* samo na latinskom, u Kosednara dolazi i prijevod/preradba na kajkavski (*Dužnosti XII mesecev*).⁴ Osim toga, male su razlike u strukturnom smislu između dvaju tekstova.⁵ U Kosednara izostaje kalendar, koji mađarski izvornik ima na početku na 18 stranica, a ostala se poglavlja, dakle glavnina teksta, poklapaju, s time da Kosednar ispravlja pogrešno obrojčivanje poglavlja u mađarskom izvorniku te u konačnici ima XLII poglavlja u središnjem dijelu.⁶ Komparirajući tekstove, zamijetili smo još jednu razliku koju vrijedi spomenuti. Naime, na listu 72r stoji u Kosednara kronogram kojega nema u mađarskom izvorniku: oV poszeL Vesz I CzeL Ie VIsnIeMV bogV aLDVVan 1789. (Ov posel ves i cel je višnjemu bogu alduvan 1789.). Zbroj brojevnih vrijednosti velikih slova, koja tu funkcioniraju kao rimski brojevi, daje rezultat 1789. Ta godina nije podudarna s godinom 1787. koja stoji na naslovnici rukopisa i u Kosednarovu predgovoru. Zasad ne možemo sa sigurnošću znati koji je tomu razlog, no čini se mogućim da je rukopis o kojem govorimo zapravo prijepis anonimnoga prepisivača, nastao dvije godine nakon Kosednarova prijevoda.

⁴ Vino *janus* ljubi, sečen divojčicu snubi./ sušec kopa polje, mali traven cvetiće daje./ Cvet šume i zdenec velikoga travna je venec./ Da *junius* seno; *julius* da slamo zobeno./ *Augustus* klase; *september* grozdje da za se./ *October* klice. *November* slači šibice./ Iščuč sebi hranu zakolje prasca *december*.

⁵ Detaljnu komparativnu analizu prepuštamo hungarolozima.

⁶ U mađarskom izvorniku XXXVI. poglavlje zabunom je obrojčeno s XXXVII. pa su dva poglavlja obrojčena istim brojem, a kasnije je prekinut numerički niz jer dolazi do preskakanja nekoliko brojeva: nakon XLI. dolazi XV. umjesto XLII, XLIII, XLIV. U Kosednara brojevi idu pravilnim redom pa se u konačnici čini da njegov *Cisio* ima tri poglavlja manje, što nije slučaj.

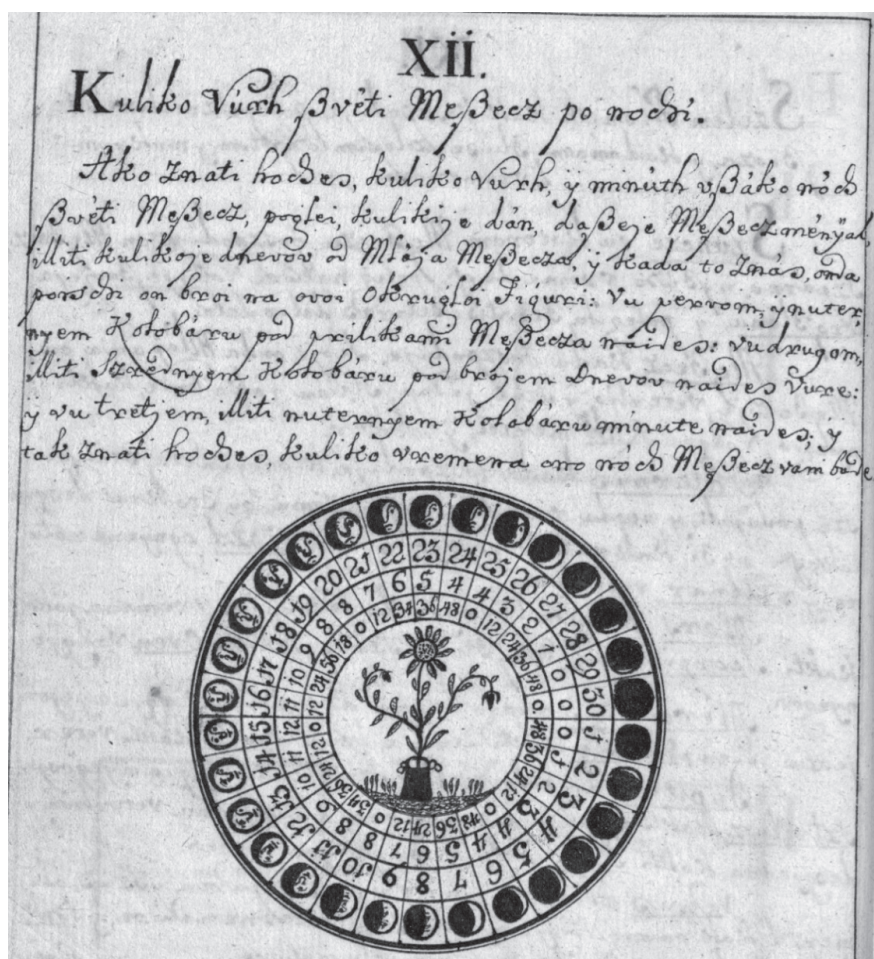
Vezano uz samoga prevoditelja, Franju (Ferenca) Josipa Kosednara, u *Hrvatskom biografskom leksikonu* iz pera Ankice Šunjić čitamo da je živio u 18. stoljeću i da je bio altarist u Varaždinu. Autorica ustvrđuje da je „s mađarskoga [...] na hrvatski 1787. preveo Regiomontanusovo djelo *Cisio ili zvezdoznanskoga navuka z kratkem raztolmachenyem zpisanye*”, no dalje kaže da prijevod danas nije poznat. Autorica također spominje da je Kosednar autorom oveće rukopisne propovijedi („govorenja”) *Pitanje k dragim domorodczom szlavnih orszagov Dalmatinszkoga Horvackzoga Sklavonszkoga, Magister, quid faciendo vitam aeternam possidebo. Mester, kai szem chinechi, da sitek vekivechni zadobim* (Zbirka rukopisa NSK, sign. R 3515) (Šunjić 2009). Taj je šturi biografski zapis temeljen na svega dvije bibliografske jedinice – Šafaříkovo *Povijesti južnoslavenskih književnosti* (1864) i Strohalovu tekstu „Svećenici hrvatski književnici u 18. i početkom 19. vijeka okraj Velebita” (1910). Informacije o Kosednarovu službovanju u Varaždinu, kao i o spomenutim dvama rukopisima (prijevodu *Cisija* i autorstvu propovijedi) jedine su informacije o njemu koje pronalazimo u literaturi.

Propovijed *Pitanje k dragim domorocom* čuva se u NSK u restauriranom obliku sa sljedećim zapisom na kasnije dodanoj naslovnici: „Dvije prodike hrvatske XVIII veka. (iza god. 1790.)”. Originalna je naslovnica oštećena, ali restaurirana, i na njoj se vidi gore spomenuti naslov: *Pitanje k dragim domorocom slavnih orszagov dalmatinskoga, horvackoga, sklavonskoga...* Sama propovijed počinje s lijeve strane i spominje Franju (Ferenca) Xavera Draškovića koji je živio od 1750. do 1817.

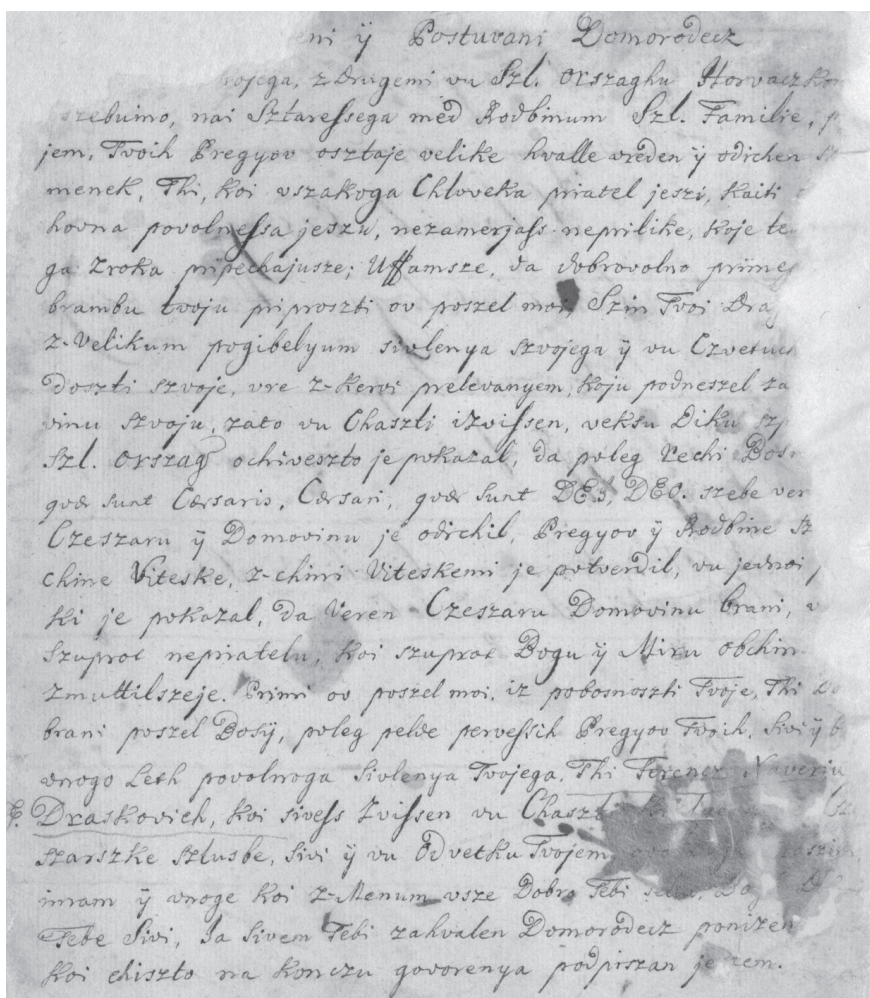
Usporedbom ruke te neatribuirane⁷ rukopisne propovijedi koja se pripisuje Kosednaru s rukom koja je napisala (ili prepisala učisto) *Cisio aliti Planetnu knigu* zaključujemo da je riječ o dvjema rukama, to jest da su tekstove pisale različite osobe, što se vidi iz slika 1 i 2. Razlike su najuočljivije u pisanju malih slova *l*, *g*, *s*, *h*, *ch*, kao i velikoga *A*, ali i u grafiji – u propovijedi, primjerice, ne pronalazimo grafema *ß* za */s/*, dok je u *Cisiju* on izrazito frekventan, kao i pisanje *dgy* za */đ/*, što u propovijedi nije slučaj.

⁷ U Katalogu rukopisa Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu stoji podatak da je ta propovijed dar Državnoga arhiva u Zagrebu te na koncu zapisa stoji kratica „F. J. K. (18. stoljeće), altarist u Varaždinu, pisac” (Jurić 1991: 222–223). Te kratice ne pronalazimo u samom rukopisu iako autor propovijedi tvrdi na kraju prve stranice da „na koncu govorjenja potpisan jesem”. Ne znamo gdje su ti inicijali viđeni ni tko ih je i kada razriješio te propovijed pripisao Kosednaru. Ni u Državnom arhivu u Zagrebu ni u Nadbiskupijskom arhivu nisu se sačuvali tragovi posjedovanja toga rukopisa.

Tijekom ovoga istraživanja nažalost nismo uspjeli pronaći tekst na temelju kojega bismo sa sigurnošću utvrdili Kosednarov rukopis pa ne možemo reći je li on svojom rukom ispisao bilo propovijed bilo *Cisio aliti Planetnu knigu*. Istaknut ćemo tek da je u *Cisiju* Kosednar naveden kao autor rukopisa na naslovnici te njegovo ime stoji ispod predgovora, dok u propovijedi koju je pisala druga ruka ne pronalazimo njegova imena, kao ni inicijale koje spominje Katalog rukopisa NSK.

Slika 1. Isječak iz rukopisa *Cisio aliti Planetna kniga*, NSK R 3523, list 26v.

...ni j Postuvani Domoroček
...vojega, z drugimi v št. orszagh Horvacko
...rebino, nai Ltarefsega med Rodnum št. Famile, p
jem, Tvojih Pregyov orszaje velike hvale vreden j odichen
menek, Thi, koi vszakoga Chlovcka priatel jesti, kaiti
hovna povolnosta jesti, nezamerjasi nepritike, koje te
ga Lroka pripelajuste; Uffamsce, da dobrovolno prime
brambu tvoju priprosti ov poszel moi, Szin Fosi Dray
z Velikim pogibeljym svolenya svojega j v Cvetcu
Doroti orszaje, vre z Keri prelevanyem, koju podneszel za
vinu svoju, zato v Chazeti izvijen, nekto Diku iz
št. orszag ochivesto je pokazal, da poleg Dichi Bos
gva lunt Cararis, Carari, gva lunt D. D. D. treke ver
Cezsaru j Domovinu je odichil, Pregyov j Rodine iz
chine Viteske, z chini Viteskemi je potveril, v jednai,
ki je pokazal, da Viren Cezsaru Domovinu brani, v
szuprot nepriatelju, koi szuprot Bogu j Miru odichil.
Imultilszeje. Primi ov poszel moi, iz potosnostki Fojje, Thi do
brani poszel Dostj, poleg pelke povelick Pregyov Fojik, koi j b
snogo Lesh povolnoga svolenya Fojjega, Thi Ferenex Naverin
Draskovich, koi svefo izvijen v Chazeti izvijen, da
Kantzke szluske, koi j v Dvetku Fojjem, v Dvetku Fojjem, v Dvetku Fojjem,
imam j snoge koi z Lkennum vsze Dobro Feti selo, da j b
Fete Firi, da Livem Feti zahvalen Domoroček pomiren
koi chizto na koncu govorenja poljizzan jestem.

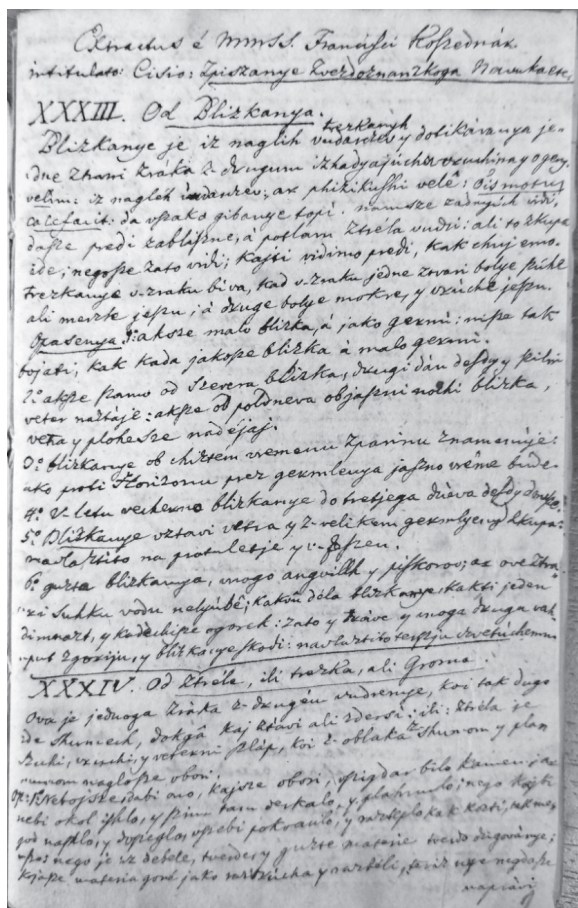
Slika 2. Isječak iz rukopisa *Pitanje k dragim domorocom...* NSK R 3515.

4. PRIJEPIS – ULOMAK IZ ARHIVA HAZU

Spomenuli smo ranije u radu da se u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti čuva mlađi prijepis ulomka iz *Cisija*. Riječ je o manjoj bilježnici (širine 11, visine 17 centimetara) anonimnih prepisivača/autora. U toj je bilježnici ispisano 10 od 23 listova, koliko ih ukupno sadržava. Na prva četiri i pol lista nalazi se prijepis iz Kosednarova *Cisija* koji je načinila jedna ruka,

a na sljedećih je pet i pol listova druga ruka kronološki ispisala habsburške vladare od Albrehta V. (†1437) do Franje (Franza) I. i II. (†1835).⁸

Tekst u bilježnici počinje upravo poglavljima iz *Cisija* (vidi Sliku 3) te donosi prijepis (preradbu) XXXIII–LXI. poglavlja, s time da XLI. poglavlje nije obrojčeno, te *Pridavek – Ispis pod kojem neba znamenjem koji orsag ali poglaviti varaš leži*. Akademijin ulomak iz *Cisija* obaseže ukupno devet stranica gusto pisanoga teksta. Uz pretposljednje poglavlje koje se prepisuje stoji godina 1833.

Slika 3. Prva stranica rukopisnoga ulomka iz *Cisija*, Arhiv HAZU, sign. IV a 12.

⁸ Tim se drugim dijelom rukopisa ovdje nećemo baviti.

U tablici koja slijedi donosimo usporedno, u vlastitoj transkripciji, naslove prepisanih poglavlja:

<i>Cisio aliti Planetna kniga, 1787.</i>	<i>Ulomak iz Cisija, 1833.</i>
XXXIII. Od blesikanja	XXXIII. Od bliskanja
XXXIV. Od treska, groma, ali strele	XXXIV. Od strele, ali treska, ali groma
XXXV. Gromu iliti streli neba kak treba po Bogu suprotstati poleg navuka mudrih <i>physicušev</i>	XXXV. Kak se more streli suprotstati poleg navuka fizikušev
XXXVI. Od repače zvezde	XXXVI. Od repače zvezde
XXXVII. Od puge, dijački Iris zvane	XXXVII. Od puge, Iris
XXXVIII. Od pomenkanja sunčene svetlosti	XXXVIII. Od pomenjkanja svetlosti Sunca
XXXIX. Od mlaja i pomenkanja mesečnoga navuk, koja znati jako hasnovita jesu sejaču, sadjaču i za stalnost drevosekaču človeku i k druge fele delu i poslu; vu kojem poslu prehod Meseca treba presuditi i zapametiti.	XXXIX. Od mlaja i pomenkanja svetlosti Meseca
XL. Od obdelavanja zemlje	XL. Od obdelavanja zemlje
XLI. Ručni <i>compastom</i> i tenjna vura, to jest na levoj ruki po putu hodeći i vu drugih vsakojačkih poslih postavljeni ljudi, kada lepo jasno sunce sija kak mogu vure poznati i poleg njih se ravnati	[XLI.] Ručni kompas i sunčena tenjna vura 1833. To je na levi ruki po putu hodeći i poslujući kada lepo sunce sveti mogu se vure spoznati
Od orsagov i ravni varašev. Kojih i pod kojem neba znamenjem jesu, zaznamenuvanje	Pridavek: Ispis pod kojem neba znamenjem koji orsag ali poglaviti varaš leži

Sadržajno gledano, možemo zaključiti da je prepisivač odabrao prepisati ona poglavlja koja je smatrao korisnima za svakodnevni život ondašnjega čovjeka, prvenstveno poljoprivrednika čiji usjevi ovise o vremenskim prilikama.

Akademijin ulomak doduše nije čisti prijepis, nego je mjestimice skraćena preradba Kosednarova teksta. Prepisivač je započeo prepisivati riječ po riječ, ali kako odmiču poglavlja, sve više pribjegava sažetijemu prepričavanju sadržaja.

Usporedit ćemo ukratko grafiju i jezik dviju književnokajkavskih inačica *Cisija*.

I kad ne bi pisala godina 1833. u Akademijinu rukopisu, po grafiji bismo znali da je tekst iz toga vremena jer je usustavljeno pisanje fonema /č/, /đ/, /s/, /š/ i dosljedno je provedeno pravilo da se fonem /s/ ispred /k/, /p/, /t/ piše kao z. Usporedbu grafije donosimo u tablici koja slijedi:

Grafija u tekstu <i>Cisio aliti Planetna kniga, 1787.</i>	Primjer	Grafija u prijepisu ulomka iz <i>Cisija, 1833.</i>	Primjer
cz = c	<i>Horvaczki</i>	cz = c	<i>vudarczev</i>
ch, cf = č	<i>sunchenoga, cfaßt</i>	ch = č	<i>noch</i>
gÿ, gy, dÿ, dgÿ, dgy = đ	<i>defgÿ, narodgÿenya, narodgyena</i>	dy = đ	<i>desdy</i>
ÿ = i (veznik)	<i>ÿ</i>	y = i (veznik)	<i>y</i>
lÿ, ly = lj	<i>lÿude, nedelye</i>	ly = lj	<i>lyube</i>
nÿ, ny = nj	<i>izviſsenÿe, raßtolnachenÿih</i>	ny = nj	<i>blizkanye</i>
er = r (slogotvorno)	<i>raßerdi</i>	er = r (slogotvorno)	<i>germi</i>
sz, fz, ß = s	<i>szvojem, nebeßkim, ißtina</i>	fz, sz = s	<i>fzlap, sze</i>
Ispred k, p, t ostaje sz/fz.	<i>zvezdoznanszkoga, doliszpizsanÿe, vnogoverßznoga</i>	Ispred k, p, t dolazi z (zk, zp, zt).	<i>blizka, zpodobu, naztaje</i>
Tek iznimno zp.			
ſs, ſ, s = š	<i>povekſsana, naſkodi, persone</i>	ſh, sh = š	<i>phizikuſhi, shumech</i>
s = ž	<i>obetesa</i>	ſ, s = ž	<i>ſelezo, suhku</i>

Jezika glede, u prijevodu najviše razlika uočavamo u leksiku i sintaksi. Prepisivač se sadržajno držao izvornika, no povremeno intervenira u leksik. To posebice dolazi do izražaja u dijelu gdje se opisuje što znači udarac groma u određeno doba dana ili u određeni mjesec u godini. Prepisivač je ondje imao potrebu promijeniti Kosednarove nazive mjeseci:

januarius > prezimec
februarius > svećen
 sušec > sušec
 mali traven > traven
 veliki traven > rožnjak
 ivanščak, klasen > klasen
 jakopovščak, srpen > srpen
 velikomešnjak⁹ > kolovožnjak
 malomešnjak > rujan
 miholščak > miholjščak
 vsesvečak > vsesveščak
 gruden ili velikobožičnjak > gruden

Osim toga, u mlađem tekstu *blesikanje* postaje *bliskanje*, *skupvudar-ci* postaju *treskanje*, *grom* postaje *strela*, *lesikanje* *bliskanje*, *grmlavica* *grmljenje*, a *proletje* *protuletje*. Fonoloških i morfoloških promjena koje bi nam nešto govorile o normiranju književne kajkavštine nema mnogo, tek pokoji primjer promjene kratkoga nastavka u 3. l. množine prezenta u analoški dulji koji je svojstveniji devetnaestostoljetnoj kajkavskoj normi (*zgore* > *zgoriju*).¹⁰

Donosimo nekoliko usporednih primjera iz kojih se vidi kako anonimni prepisivač sintaktički rasterećuje Kosednarov tekst (1) ili ga krati i sažima (3). Iz primjera je također vidljiv katolički moral prisutan u pozadini teksta (2), kao i dio vrlo zanimljivoga opisa „ručnoga kompasa” ili sunčane ure (3):

(1) Kosednar:

Lagev vina tak vudri da se vse rastepe i vino se vendar ne razleje, do tretjega dneva i ž njega koji pije potlam, ali norc postane, ali vumre od njega.

⁹ U izvoru je zatipak i piše *vilikomešnjak*.

¹⁰ O jezičnoj normi književne kajkavštine u 19. stoljeću vidi npr. Štebih Golub (2015).

Anonimni prepisivač:

Lagev vina tak vudri da se vse rastepe, a vino se ne razleje, koji iz njega do tretjega dneva pije, ali norc postane, ali vumre.

(2) Kosednar:

Najvekši branitel nam je takaj Bog od tog, kak ravno i od drugih nevolj. Ali kajti ima Bog delja po kojih posluje i zloče človečanske kaštiguje, zato zmed ostalih i ovo je jedno orudjelje koga se nam bojati treba i istinsko živeti.

Anonimni prepisivač:

Najvekši vu tom branitel, kak i drugeh nevolj je Bog, ali kajti Bog ima svoja orudelja s kemi nas kaštiga, zato i ovo je jedno takovo orudjelje, zato morati je njega se bojati i dobro živeti.

(3) Kosednar:

Drugoč zapameti: da pod palcem on brežančec mudroznanci *Mons veneris* zovu. Tretič: pod tem brežančecem je jedna *linea*, ali potez, *linea vita*, to jest življenja zvana *linea*.

Četrtič: zmed palca i kazitela prsta jedna slamica doli stoji, vu pregibici najmre dlani od koje slamice biva senca, vu vremenu jasnoga sunca sijanja.

Kak se mogu poznati vure na človečanske leve ruke petih prstih.

Nazoči pred tobum jesu pet prstov imena, kak najmre: prvi je palec, drugi indeks iliti kazitel, tretji dugi prst ali srednji, četrti prstenski, peti mali prst.

Anonimni prepisivač:

2. pod palcem on brežančec zove se od mudreh *Mons veneris*

3. i pod ovem je potez zvan *linea vitae*, življenjska rez

4. spod palca i kazitela ide jedna slamica vu pregibici čez dlan, koja slamica daje sencu

Za tem imaš 5 prstov: prvi je palec, 2gi kazitel, 3i srednji prst, 4ti prstenski, 5i mali.

Slika 4. Isječak o sunčanoj uri iz rukopisa *Cisio aliti Planetna kniga*,
NSK R 3523, list 71v.

5. KAJKAVSKI HOROSKOP

Istaknuvši ga u naslovu, ovim smo radom htjeli skrenuti pozornost na postojanje kajkavskoga horoskopa koji se krije u Kosednarovu tekstu te ga učiniti dostupnijim za daljnje analize i usporedbe s drugim hrvatskim povijesnim astrološkim tekstovima. Transkribirali smo stoga dio rukopisa kojim se inače bavi genetlijalogija, „područje astrologije koje se bavi izradom osobnih horoskopa, određivanjem sudbina, karaktera i osobina pojedinca na temelju astralne konstelacije u trenutku rođenja ili začeća” (Borić 2020: 180). Pod naslovom *Od natur XII nebeskih znamenj i sunčene vu njih jakosti i poslu-*

vanja (IX. poglavlje) nalaze se opis i karakteristike svih zodijačkih znakova – redom od ovna do ribe. Svaki je opis jednako strukturiran te se najprije kaže kakvo je stanje u prirodi kada je Sunce u određenom znaku – primjerice, tijekom *ovna* priroda se budi: *zemlja se otpre, korenje jakost vzeme, drevje klice pušča i zeleni se; zvirališća i tekuće vode razlevaju se, ljudi se vesele, vu vsakoj živoj stvari krv i fajtnoča povekšava; ptice popevaju...*, a tijekom *rib* (ribe) *mokro, temno i dežděvno biva vreme*.

Slijede savjeti što treba, a što ne treba raditi kada je Mjesec u pojedinom znaku – primjerice, *Mesec kada je vu ovnu neje dobro vno govoriti...* a dobro je u znaku *dvojkov* (blizanaca) *dete vu školu dati, s pismenimi ludmi i s prodavašci kaj dokončati*, u znaku *divojke* (djevice) *vdovicu vzeti*, odnosno u znaku *strelca dobro se je kupati i vandrati*.

Slijede opisi karaktera ljudi rođenih u pojedinim znakovima, za dječake i za djevojčice. Za svaki se znak kaže gdje će imati *znamenje* (madež), kada će oboljeti i u kojoj će godini umrijeti. Prognoze su najbolje za muškog lava (u 90.) i vagu (u 88.) te žensku vagu (u 90.) i ribu (u 90.), a najgore za muškog i ženskog bika (u 37. i 19.). Iz današnje perspektive gledano, u tom tekstu postoji niz humorističnih predviđanja poput onoga da će djevojčica rođena u znaku *oroslana* (lava) umrijeti *vu sedemdeset drugom letu, ako tuliko živeti bude mogla*.

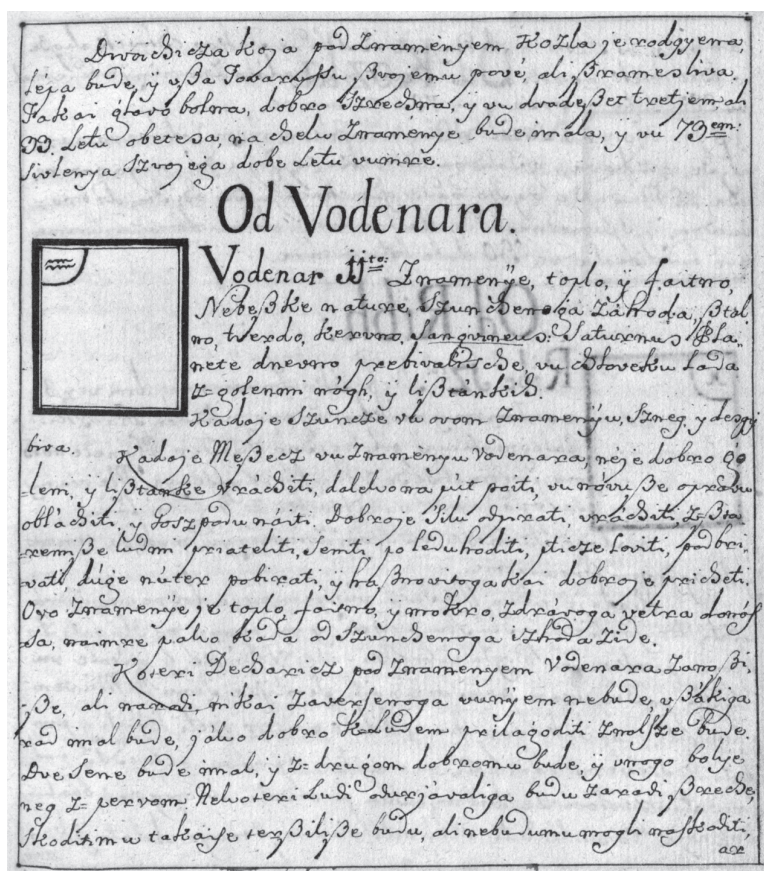
Primjerice, za dječaka rođenoga u znaku jarca kaže *Cisio* sljedeće:

Koteri dečec zanosi se ali narodi pod znamenjem kozla, na zlo i jalnost nagnjen, svadlivec i zločestoga držanja bude, kudi ženske peršone. Pred ludmi vučnoga i razumnoga bude se pokazoval. Vnogo svačemu zrok bude, ali pod starost povrne se, i sebe poboljšajuč, dobro mu bude.

Za djevojčice pak rođene u znaku vodenjaka veli:

Kotera divojčica pod znamenjem vodenara narodi se, gizdava, svakoga človeka poštujuča, vno govoreča, za muža se gusto rada osmehavajuča, čista, dobro vučna i spametna bude. Na lopatici, ali na obrazu znamenje bude imala, vu 50. dobe letu vumre.

Doduše, napominje još u prvom predgovoru Kosednar (a prije njega autori mađarskoga, odnosno latinskoga predloška) da opis zodijačkih znakova treba svakomu pripadniku određena znaka poslužiti kao upozorenje na to kakvu karakternu predispoziciju ima kako bi osvijestio urođene si mane te ih se što prije, uz Božju pomoć, oslobodio.

Slika 5. Isječak iz rukopisa *Cisio aliti Planetna kniga*, NSK R 3523, list 24r.

6. ZAKLJUČAK

U radu smo se bavili rukopisnim astronomsko-astrološkim kajkavskim prijevodnim tekstom *Cisio aliti Planetna kniga* iz 1787. na rukopisu kojeg je kao prevoditelj naznačen Franjo Josip Kosednar, altarisit iz Varaždina. Nažalost, nije nam pošlo za rukom upotpuniti vrlo šture biografske podatke koje u literaturi pronalazimo o samom prevoditelju niti pronaći dokument kojim bismo potvrdili njegov rukopis. Izrazili smo tek sumnju u to da je ista ruka pisala dva teksta koja se Kosednaru pripisuju – spomenuti *Cisio* i propovijed

koja se čuva u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Iako je na *Cisiju* Kosednar potpisan kao prevoditelj, ostaje otvorenim pitanje je li sam svoj prijevod priredio za tisak ili ga je dao nekomu prepisati učisto. Između dvaju tekstova (*Cisija* i propovijedi) ima i ozbiljnijih razlika u grafiji.

S druge strane, pošlo nam je za rukom pronaći mađarski izvornik s kojega je *Cisio* preveden i usporediti ga, barem strukturno, s kajkavskim prijevodom. Ustvrdili smo da između tekstova nema većih razlika.

Nadalje smo se bavili grafijsko-jezičnom usporedbom Kosednarova *Cisija* s pola stoljeća mlađim prijepisom njegova ulomka koji se čuva u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Zaključili smo da je u ulomku riječ o grafijski znatno sređenijem tekstu koji pokazuje visoke normizacijske procese književne kajkavštine u 19. stoljeću.

Kao prilog radu donosimo transkribirane naslove poglavlja iz *Cisija* sa željom da približimo njegov sadržaj širemu čitateljstvu, kao i transkribiran kajkavski horoskop s ciljem da naglasimo činjenicu koliko je kajkavski književni jezik bio žanrovski razveden i bogat. Dopustit ćemo si na koncu primjedbu da je riječ o uistinu humorističnom i simpatičnom štivu.

IZVORI

Cisio aliti Zvezdoznanskoga navuka s kratkim rastolnačenjem dolispisanje. Od zvezdenoga, planetnoga i nebeskih znamenj etc. vnogovrsnoga naturalskoga tečaja i človečanskih četvere fele complexij, natur i pristojnostih, vu vsakom mesecu s kakovim reda držanjem more človek živeti, kak vu pitvini, tak vu jestvini, kak takaj vu spanju, kupanju, očiščavanju i žile puščanju. Iz glasovitoga Kiraly Hegj Janoša pisem, prvi put na vugerski, sada pako za hasen domovine ove na horvatski jezik preobrnjena, z rastolnačenjem povekšana i na svetlo dana [po] Ferencu Jožefu Kosednar 1787. Zbirka rukopisa Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, R 3523.

Cisio. Az az: az Astronomia Tudományának, Rövid Értelemmel Való Le-Írása. A' Tsillagoknak, Planetáknak és Egbéli Jeleknek, [et]c. Külömb külömb természeteknek folyásáról, az embereknek négy féle Complexiójáról természetiről, és tulajdonságiról, mindenik hólnapban mitsoda rend-tartással éllyen az ember, mind ételben és italban, mind az aluvásban, förödésben, tisztulásban és érvágásban. Az Hires Neves Kiraly Hegy János írásából Magyar nyelvre fordítattott, és sok helyeken meg-bővítettett. https://www.google.hr/books/edition/Cisio_Az_az_az_Astronomia_Tudom%C3%A1ny%C3%A1knak/k9ZdAAAAcAAJ?hl=hr&gbpv=1&dq=inauthor:%22Johannes+Pseudo-Regiomontanus%22&printsec=frontcover (pristupljeno 15. ožujka 2025).

Extractus e mms. Francisci Koszednar intitulato Cisio: Zpiszanye zvezdoznanzkoga navuka etc., Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, sign. IV a 12.

[Kosednar, Franjo Josip] *Pitanje k dragim domorocom slavnih orsagov Dalmatinskoga Hrvatskoga Sklavonskoga. Magister, quid faciendo vitam aeternam possidebo. Mešter, kaj sem čineči, da žitek vekivečni zadobim*. Zbirka rukopisa Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, R 3515.

LITERATURA

- Borić, Marijana. 2020. Prelazak astrologije iz sfere znanosti u domenu pučke literature u tekstovima hrvatskih autora 18. i 19. stoljeća. *Obnovljeni Život*, 75, 2, 179–196.
- Buljan-Klaić, Marijana. 1993. Astrološko-astronomski tekst Franje Josipa Kosednara iz 18. st. „Cisio aliti Planetna Kniga”. *Dani Hvarškoga kazališta: Građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu*, 19, 1, 237–256.
- Dadić, Žarko. 1993. Prirodosnanstvena i matematička gledišta u hrvatskim kajkavskim tekstovima. *Dani Hvarškoga kazališta: Građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu*, 19, 1, 223–229.
- Grmek, Mirko Dražen. 1963. Rukovet starih medicinskih, matematičko-fizičkih, astronomskih, kemijskih i prirodoslovnih rukopisa sačuvanih u Hrvatskoj i Sloveniji. *Rasprave i građa za povijest nauka*. Knj. 1. Ur. Hrvoje Iveković. Zagreb: Institut za povijest prirodnih, matematičkih i medicinskih nauka Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, 259–343.
- Jagić, Vatroslav. 1878. Opisi i izvodi iz nekoliko južnoslovenskih rukopisa. XVI. Sredovječni liekovi, gatanja i vraćanja. *Starine*, knjiga 10, 81–126.
- Jurić, Šime. 1991. Katalog rukopisa Nacionalne i sveučilišne biblioteke. Knjiga 1. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica.
- Korade, Mijo. 1996. Povijesna, pravna i znanstvena djela na hrvatskokajkavskom književnom jeziku. *Kajkaviana Croatica. Hrvatska kajkavska riječ*. Ur. Alojz Jembrih. Zagreb: Društvo Braća hrvatskoga zmaja, Muzej za umjetnost i obrt; Donja Stubica: Kajkaviana, 255–281.
- Rešetar, Milan. 1933. *Dubrovački zbornik od 1520*. Posebna izdanja, knjiga C, Filozofski i filološki spisi, knjiga 24. Beograd: Srpska kraljevska akademija.
- Schubert, Bojana. 2021. *Priča o jednom Kaju*. Zagreb: Srednja Europa.
- Schubert, Bojana. 2024. Dreaming in Kajkavian: The Limits of Jakob Lovrenčić's Literary Oeuvre. *Filologija*, 83, 205–240.
- Strohal, Rudolf. 1910. Svećenici hrvatski književnici u 18. i početkom 19. vijeka okraj Velebita. *Katolički list*, 61, 47, 371.
- Šafařík, Paul Josef. 1864. *Geschichte der sudslawischen Literatur*. Prag: Verlag von Friedrich Tempsky.
- Štebih Golub, Barbara. 2015. Kajkavski hrvatski književni jezik u 19. stoljeću. *Povijest hrvatskoga jezika*. 4. knjiga. 19. stoljeće. Gl. ur. Ante Bičanić. Zagreb: Croatica, 113–157.

- Šunjić, Ankica. 2009. KOSEDNAR, Franjo Josip. *Hrvatski biografski leksikon* (1983–2024), mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/kosednar-franjo-josip> (pristupljeno 8. kolovoza 2025).
- Žagar, Mateo; Grmača, Dolores. 2020. Libro od mnozijeh razloga u hrvatskoj filologiji: Predgovor. *Libro od mnozijeh razloga 1520*. Latinički prijepis s komentarima. Prir. Mateo Žagar. Zagreb: Matica hrvatska, 9–97.

SAŽETAK

U radu je riječ o rukopisnoj kajkavskoj knjizi s kraja 18. stoljeća *Cisio aliti Planetna kniga* Franje Josipa Kosednara, koja između ostaloga sadržava i horoskop, te o mlađem prijepisu jednoga njezina dijela iz tridesetih godina 19. stoljeća. Daje se opis obaju rukopisa, usporedba starijega teksta s mađarskim izvornikom te grafijsko-jezična usporedba dviju inačica kajkavskih tekstova. Radu su pridodana dva priloga – transkribiran popis poglavlja *Cisija* i transkripcija dijela rukopisa koji se odnosi na opis horoskopskih znakova.

Ključne riječi: *Cisio aliti Planetna kniga*; Franjo Josip Kosednar; kajkavski; horoskop

Prilog 1. Transkribirana naslovna stranica rukopisa te naslovi poglavlja, iz čega se vidi sadržaj djela.¹¹

CISIO ALITI ZVEZDOZNANSKOGA NAVUKA S KRATKIM
RASTOLNAČENJEM DOLISPISANJE

Od zvezdenoga, planetnoga i nebeskih znamenj etc. vnogovrsnoga
naturalnskoga tečaja i človečanskih četvere fele *complexij*, natur i
pristojnostih, vu vsakom mesecu s kakovim reda držanjem more človek
živeti, kak vu pitvini, tak vu jestvini, kak takaj vu spanju, kupanju,
očišćavanju i žile pušćanju.

Iz glasovitoga Kiraly Hegj Janoša pisem, prvi put na vugerski, sada pako
za hasen domovine ove na horvatski jezik preobrnjena, z rastolnačenjem
povekšana i na svetlo dana

[po]

Ferencu Jožefu Kosednar 1787.

Dobrovolnomu čtavcu milošću božansku i blagoslov želi

Drugi predgovor

Predgovor poebrnitela knjižice

Officia XII. Mensium / Dužnosti XII. mesecevu

- I. Od okrugline, velikoče i širine zemeljske
- II. Zvezde od Zemlje kak daleko jesu i planete takaj kak veliki
- III. Od pričetka leta
- IV. Od prestupnoga leta
- V. Od pričetka dneva

¹¹ U cijelom radu primjenjivali smo sljedeća transkripcijska načela: latinske riječi stavljali smo u kurziv; staru kajkavsku grafiju preslovljavali smo u suvremeni hrvatski slovopis prema tablici grafema koju donosimo u radu; nismo zadržavali morfonološki način pisanja nego: *odpraviti* > *otpraviti*, *obtusen* > *optužen*, *otca* > *oca*; umetali smo *j* između *i* i *u* te *i* i *a* (*purgaciu* > *purgaciju*; *priatela* > *prijatela*); izostavljali smo *e* u slijedu *er* na mjestu slogotvornoga *r* (*herbtene* > *hrptene*), kao i *h* u genitivu množine imenica (*naturh*, *znamenh* > *natur*, *znamenj*) jer smatramo da je u oba slučaja riječ o grafijskim manirama; pisali smo u skladu sa suvremenim pravopisom (*horvaczki* > *horvatski*, *sfadlivec* > *svadlivec*, *ženitba* > *ženidba*, prijedlog z ostavljali smo kao z ispred zvučnih, a mijenjali ga u s ispred bezzvučnih suglasnika, tj. u ž ispred palatala *nj*).

- VI. Tabla koja kaže po vurah koj planeta gospoduje, kak po noči, tak po dnevnu
- VII. Sleduje sada od natur sedem planet, njihovoga hoda, prebivališča vu 12 neba znamenji i narođenja človečanskoga, kak takaj vu vsakoj planetnoj vuri, kaje dobro i kaj ne činiti
 - a. Od *Saturnus* planete
 - b. Od *Jupiter* planete
 - c. Od *Mars* planete
 - d. Od Sunca
 - e. Od *Venus* planete
 - f. Od *Mercurius* planete
 - g. Od Meseca
- VIII. Od hoda Sunca po neba 12 znamenj
- IX. Od natur XII. nebeskih znamenj i sunčene vu njih jakosti i posluvanja
 - a. Od ovna
 - b. Od bika
 - c. Od dvojkov
 - d. Od raka
 - e. Od oroslana
 - f. Od divojke
 - g. Od vage
 - h. Od *scorpiona*
 - i. Od strelca
 - j. Od kozla
 - k. Od vodenara
 - l. Od rib
- X. Tabla s koje moči je poznati vu vsakom neba znamenju kaj treba činiti i kaj ne, vu koterij d: dobro, p: posrednje, z: zlo znamenuje, poglej anda
- XI. Sedem planet kak gospoduje poleg svetline Meseca i kada nam služe z lepim, čistim i mokrim vremenom
- XII. Kuliko vur sveti Mesec po noči
- XIII. Budućega vremena stališ, kak je moči iz mesečne svetline poznati
- XIV. Figura vu koterij četireh frtalov leta pristojne vlastitosti, meseci, nebeska znamenja i vetri se ispišuju i obilneše rastolnačuju
- XV. Od letni četverih vremen, iliti delov i s[t]ranih
- XVI. Od vetrov
- XVII. Od četireh elementumov

- XVIII. Od pristojnostih i razlučavanja četverih naturalskih *complexijih*
 XIX. Kak naj žive človek da dobro zdrav bude^[12]
 XX. Kak se mora človek držati pred jestvinum?
 XXI. Od hrane človečanske općinskom načinom
 XXII. Od spanja
 XXIII. Od purgacije
 XXIV. Od vraćenja
 XXV. Od kupanja
 XXVI. Vu XII mesecih človek kak mora živeti poleg navuka mudroga
 Isokrateša i od nekaj dnevoj iz koterih stari ljudi spoznali jesu
 budućega vremena stališ: ovo je iz prehoda zračnoga i zvezde-
 noga razlučnoga naturalskoga tečaja i od narođenja dečinskoga
 kratka *practica*
Januarius – prosinec
Februarius – sečen
Martius – sušec
Aprilis – mali traven
Majus – veliki traven
Junius – ivanščak
Julius – jakopovščak
Augustus – velikomešnjak
September – malomešnjak
October – miholščak
November – vsesvečak
December – gruden
 XXVII. Od žil pušćanja navuk
 XXVIII. *Phisiognomia*. Od stališa kotrigov rastolnačenje, iz kojih člove-
 čanska natura more se poznati
 XXIX. *Chyromantia*
 XXX. Iz božične noći celoga budućega leta stališ, kak je moči spoznati
 XXXI. Po Velikobožiča dnevju iz 12 dan od leta do leta vsakoga poseb
 meseca stališ, kak je moči spoznati
 XXXII. Prostoga ljustva regule od premenjanja vremena
 XXXIII. Od blesikanja

¹² Kaže u bilješci: „Ovdi razumiju se *complexie* obodvojega spola, to jest, kak muškoga, tak ženskoga, ako taki od muškoga se samo govori”.

- XXXIV. Od treska, groma, ali strele
 XXXV. Gromu iliti strelu neba kak treba po Bogu suprotstati, poleg navuka mudrih *physicušev*
 XXXVI. Od repače zvezde^[13]
 XXXVII. Od puge, dijački *Iris* zvane
 XXXVIII. Od pomenkanja sunčene svetlosti
 XXXIX. Od mlaja i pomenkanja mesečnoga navuk, koja znati jako hasnovita jesu sejaču, sadjaču i za stalnost drevosekaču človeku i k druge fele delu i poslu; vu kojem poslu prehod Meseca treba presuditi i zapametiti.
 XL. Od obdelavanja zemlje
 XLI. Ručni *compastom* i tenjna vura, to jest na levoj ruki po putu hodeći i vu drugih vsakojačkih poslih postavljeni ljudi, kada lepo jasno sunce sija kak mogu vure poznati i poleg njih se ravnati
 XLII. Figura kak mora človek stati koj vuru hoće pogledati^[14, 15]
 Od vnoge fele konjskih betegov vračva
 Od orsagov i ravni varašev. Kojih i pod kojem neba znamenjem jesu, zaznamenuvanje
 Pod nebeskim ovnom je
 Pod nebeskim bikom je
 Pod znamenjem dvojkov je
 Pod znamenjem raka je
 Pod oroslanom je
 Pod znamenjem divojke je
 Pod znamenjem vage je
 Pod znamenjem *scorpiona* je
 Pod znamenjem strelca je
 Pod znamenjem kozla je
 Pod znamenjem vodenara je
 Pod znamenjem rib je
 Pokazanja^[16]

¹³ U mađarskom izvorniku pogrešno obrojčeno s XXXVII.

¹⁴ U Kosednara na koncu toga poglavlja dolazi kronogram s godinom 1789.

¹⁵ Tu je još jedno pogrešno obrojčivanje u mađarskom izvorniku: piše XLV. umjesto XLII.

¹⁶ Sadržaj na odvojenom listu, nedovršeno.

Prilog 2. Transkribiran opis zodijačkih znakova koji se nalazi u rukopisu Cisio aliti Planetna kniga na listovima 16v – 25v.

IX. OD NATUR XII NEBESKIH ZNAMENJ I SUNČENE VU NJIH JAKOSTI I POSLUVANJA

Od Ovna

Oven prvo nebesko znamenje, toplo i suho i ognjene nature sunčenoga izhoda, nestalno, *cholericus* iliti zlateničasto, *Mars* planete vsagdašnje prebivališće, *Saturnusa* vpadanje vu človeku z glavum lada.

Kada je Sunce vu ovnu, zemlja se otpre, korenje jakost vzeme, drevje klice pušča i zeleni se; zvirališća i tekuće vode razlevaju se, ljudi se vesele, vu svakoj živoj stvari krv i fajtnoča povekšava; ptice popevaju, ufajuće se vu poljskoga človeka oranje i budućega vremena polsko delo i letno obilno prirođenje.

Mesec kada je vu ovnu, neje dobro vnogo govoriti, k glavi služeću žilu odpirati, ali dati vračiti, glavu zmivati, podbrivati se; zločesto je purgaciju vzimati, zato ar kak goder oven nazad grizuč i preživajuč travu pase, tak ravno vu svakom takovom preživajučem znamenju, kak najmre v biku i kozlu, neje dobro purgaciju vzimati. Oven kak brže od sunčenoga izhoda zide, toplo vreme nosi.

Vu ovnu je dobro žilu pušćati na ruki, ali ne k glavi služeću, dobro je ranu vračiti, od sunčenoga ishoda vandrati i putuvati, poslenike pošiljati, novu opravu dati krojiti i vu nju se oblačiti, od posla ženidbe i mirnosti dokončati, ali neje dobro zaveza mira včiniti te čas, doklam Mesec vu stalnom znamenju ne bude, kak najmre: vu biku, oroslanu, vodenaru i *scorpionu*. Dobro je vu ognju posluвати, vu toplica se kupati, novte obrezavati, neprilike podnesti, tabor započeti, z dragim kamenjem tržiti, vu kakovu meštiju stati, krčmiti. Okolo gospode i vojnikov hoditi i vsaka od njih prositi moreš. Neje dobro sluge prijemati i stalnoga dela pričimati.

Kotero muško dete vu ovna znamenju započne se, ali narodi, glasoviti mešter bude, ponizen, spameten, vučen, razumen, pošten i hiter vu dobrom činjenju človek, i zloče bežal bude. Kotero pako vu sredu narodi se na ov svet, glubokoga mišljenja i vu velikom preštimanju pred ljudmi bude. Ljudi se ž njim pravdali budu, ali je oblada, vu tuđu zemlju otide, nevolja se trsi na njega od stanovite zločeste žive stvari, ali od pužečega črva. Ove nevole

trseče na njega dve lete na njem trpele budu, potlamtoga vnogo imetka i bogastva imajući, preštiman i ljudi ga radi imali budu. Ali od žene bante i nevole imal bude, glavobolen i brbrastoga jezika bude. Vu celom življenju nikakvoga zmenkanja ne bu imal i nekakovu znamenje na bedri, ali na vratu, i velike van spuščene oči imal bude. Takvoga zvezda je Mars, vu četrnajstom dobe letu betežen bude, s koje nevole ako se stane, vu 83. letu vumre.

Kotera divojčica vu ovna znamenju narodi se, visokoga čela, velike zadnice, lepi lasi, istinu govoreća i družinska za stanovito gospa i ravnitelica bude, kak goder oven z rogmi svojemi čredu ravna. Mužu veselje išče i vnoge nevolje na njoj budu. Beteguvala i nekuliko na zloče nagnjena bude, na glavi nekakvo znamenje imala bude. Vu 15. i 20. i 45^{om} dobe letu obeteža i 55^{om} letu vumre.

Od Bika

Bik drugo znamenje, mrzlo i suho, poldanje zemeljske nature, *melancholicus*, to jest puno črne zlatenice. Venuševo nočno prebivališče, Meseca izvišenje, Jupitera vpadanje vu človeku z vratom lada.

Kada je Sunce vu biku, delo znamenjuje, onda je prilično vreme za oranje vrtov i goric kopanje.

Mesec kada je vu biku ne se je dobro na vratu človeku vračiti, ali z železom dotikati, niti ranu vračiti, niti žilu puščati niti z vraštvom živeti, niti je dobro vojsku kupiti, niti se na daleki put otpraviti. Dobro je stalna pričimati, hižu delati, dober fundamentom vrči, pajdaštvo, mirovnost i ženidbu preskrbeti, k poldnevu iduč tržiti, vola kupiti, družinče pogoditi, ženu nuter posvetiti i domom voditi. Dete od sesca odlučiti, na vrtu kopati, drevje cepiti, sejati i na kratek put se otpraviti. Onda je toplo i suho vreme, drčeči oblaki i megla skoro vsaki dan.

Kotero muškoga spola dete zanosi se ali narodi vu znamenju bika, tako je brez razuma govoreče, vsakojačka zamanska mišljenja imalo bude, segurno lucka dugovanja proda, vnoge nevole od stanovitoga ženskoga spola trsile se budu na njega i bližnja rodbina takvo izdati hoče zaradi česa vu veliku pogibel dojde, iz jednoga varaša vu drugi pojde, kakti petlajuč. Njegova spodoba i obraz ovakov bude: male glave, črni oči, velikoga nosa i malo dece imajući. Potlam toga k bogatomu se pridruži človeku i nikakove zvunske meštrije iliti dela ne bude znal. Na bradišču, ali na ramenu znamenje mu bude, ali na sedalu, na pokonec življenja mu veliko bude i vu 29^{om} i 30^{om} dobe letu obeteža, vu 37^{om} letu vu drugoga človeka hiži vumre.

Kotera dekličic zanosi se ali narodi vu bika znamenju, lepa i veliki oči bude, vu mladosti nevole trpela bude na telu. Kada k pameti dojde, zvrachi se i zločesta bude, z zubmi škripajuča, kak da bi ju vrag okolo nosil. Koja navči si tovaruša da naj gusto od doma othađa i retko naj za dom misli, boječa se da vu dimnoj hiži ž njom skupa oči mu se ne bi pokvarile. Decu imajuča gizdava bude, dobro vučena, čista, vu petom dobe letu obeteža, vu desetom, ali devetnajstom letu vumre.

Od Dvojkov

Dvojki 3^{je} nebesko znamenje toplo i fajtno, sunčenoga zahoda znamenje i tvrde ter krvoobilne nature *Mercuriuševo* vsagdašnje prebivališče. Pozojeve* glave izvišenje, repa pomenšavanje vu človeku z ramenom i rukom lada.

Kada je Sunce vu dvojkah, onda kak ljudi tak i neme stvari veseliju se i lepomu zrastku ter otkojenju raduju.

Kada pako Mesec je vu njih, neje dobro vračiti niti ramena, niti ruke, niti z železom dotikati se, škodljivo je žilu puščati, mir boja i pajdaštvo preskrbeti, na put se otpraviti, na vodi se voziti, vu novu se opravu opravlati, k domovini se povrnuti i neje dobro stalnoga dela pričimati. Dobro je dete vu školu dati, s pismenimi ludmi i s prodavašci kaj dokončati, jagariti i ptice loviti, kupiti i prodati, peneze razmenjati i posujevati, brbrastoga človeka opomenuti, disputovati iliti vu mudroznanstvo se boriti.

Koteri dečaric zanosi se ali narodi vu znamenju dvojkov, s poglavitemi ljudmi i vu časti postavljenimi pajdaši se, ter na vučene ljude vnogo troši.

Ako se vu sobotu na ov svet rodi, dosta išče i dobi, ali betežliv bude. Od ženske peršone optužen bude, zakaj vu veliku nepriliku dojde, ali neprijatela oblada i na dobro se delo trsi. Vu prvom letu betežen bude, u dvadeset osmom i trideset osmom dobe letu oženi se. Tri žene bude vzel i s tretjum miren bude. Na obrazu znamenje bu imal. Vu četrdesetom dobe letu vumre.

Kotero žensko dete pod znamenjem dvojkov narodi se, lepo je vugodno govoreče, z vsakoterim i s tuvarušem svojim takaj mirno žive. Muž njejni siromak i brez penez bude. Z delom ruk svojih ranila se bude i od muža vnogi posli zvrho nje se pripete. Znamenje bude imala na ruki, ali na prsah. Vu tretjem letu obeteža i vu 12^{om} ali 40^{om} ali 60^{om} dobe letu vumre.

* Pozoj je ime nebeskoga znamenja vu sebi trideset i jedno zvezdo imajuče.

Od Raka

Rak 4to nebesko znamenje, mrzlo i fajtno, polnočno, vodene i slinave nature, *phlegmaticus*, nestalno, mesečevo kak vsagdašnje tak i nočno prebivališče. Jupiterovo izvišenje, Marsa vpadanje. Vu človeku s prsami, rebri, pluč i slezenom lada.

Sunce kada je vu znamenje raka gori došlo, potlam opet po broju oni gradušev dole ide po kotereh od dneva do dneva ovam k nam gori koračilo je i prirođenje zemeljsko i sadovje vezdašnjemu vremenu prikladno od dneva do dneva bole zori.

Kada je Mesec vu raku neje dobro človeku prsa i rebra, niti pluća i slezene vračiti ali z železom dotikati, nit se je dobro ženiti, niti s staremi i taborskemi ljudmi kaj dokončati, boj počimati i vu ognju posluвати.

Dobro je tržiti, vu vodi posluвати, po vodi hoditi, mlaku kopati, vodu po jarki kam raspelati, ribe loviti. Srednjim načinom dobro je žilu puščati, samo gore spomenute kotrige ne bantuj. Dobro je poslenike pošiljati, k severu vandrati, zverje loviti i jagariti, novte obrezavati s latkum purgacijum živeti, živinče i kramarsko robu kupiti, hižu delati, konja menjati i vsaka, kom je friško konec, dobro se je pravdati i deklča prositi.

Koteri dečec zanosi se ali narodi pod znamenjem raka, svadlivec,^[17] čalaren i vkanjliv bude, kakvo zlo zna, takvo čini. Koteri se vu sobotu narodi, vu tretjem letu betežen bude, druge takaj nevole trpel bude, ali one na dobro se njemu obrneju. Sirot hranitel bude, velikaši dobro ž njim vučine. Vu vuri smrti ludi zločesto od njega govorili budu i to bude zaradi grehov njegovi. Z ženum i z decum vu nemirnosti stanual bude, niže pasa bolesten bude, v prvom i 55^{om} dobe letu obeteža, vu 89^{om} dobe letu vumre.

Kotera divičica vu znamenju raka narodi se: lepa, gizdava, jako zburkana, veliki očih, visoka i dobro srečna bude. Metemtoga rodbinu svoju odurjava, stranske pako zaradi lažljivosti i prilizavanja jako rada ima, zaradi česa s tovarušem se omrazi. Na nadra, ali na dropcu znamenje bude imala. Vu tretjem dobe letu obeteža i 49. ali 60. dobe življenja letu vumre.

Od Oroslana

Oroslanj 5to nebesko znamenje, toplo, vruče i suho, ognjene nature, sunčena ishoda, tvrdo zlateničasto, *cholericus*: sunca nočno prebivališče. Vu človeku s srcem, jetrami, boki i hrptom lada.

¹⁷ U izvorniku piše *sfadlivec*.

Kada Sunce vu oroslanu hodi, nezgovorna je vručina i toplo vreme po noći i po dnevnu, vsaka takaj trava i korenjice, budi zeleno, ali suho, obilno topline ima, ne se treba bojati vezda da mu zima naškodi.

Mesec kada je vu oroslanu, neje dobro človeku srca i jetra vračiti, niti boke i hrpta zmazivati, pogibelno je žilu puščati, napitnoga kaj nuter vzeti, vu novu opravu se oblačiti, putovati, s prostimi ljudmi kaj dokončati. Samo ne potrebuj brzoga dugovanja, dobro je stalni posel pričeti, kak najmre: hižu delati, vu čast dojt, dobro je zverje loviti, iliti vadasiti, vu ognju posluвати, štuke i velike puške zlevati, vapno i cigel žgati, s poglavari i gospodom kaj dokončati, družinče vu službu prijeti, ženiti se, drage cene dugovanje i imanje kupiti i prodati. Z zlatom i vsake fele žutom i črlenom farbum premetati, pajdaštvo, jedinstvo i mirovnost preskrbeti, čuvaj se da zla kaj ne počmeš, ar po tebi van ziti hoče.

Kada znamenje oroslana od sunčenoga ishoda zide, toplo i suho vreme donese. Ali Mesec kada čes plamen oroslanovoga znamenja prejde, onda dežd i megla bude.

Koteri dečaric započne se, ali narodi, pod znamenjem oroslana, debelo čisto govoreći i vsako dobro rad čul bude. Takov, ako se vu nedelju na ov svet narodi, velikaši^[18] ga rado imali budu, vu poštenju držali i jako mu veruvali, mudroznanec i navučitel bude i vnoge preobladati hoče z mudroznanostjum svojim. Kaj imal bude, rad z ljudmi podeli, ostavlene sirote i dovica zdržaval i zbog nečistoga življenja optužen bude. Na desnom sedalo stanovito nevolju imal bude, ali pako na očijah, zaradi časti telo vu pogibel postavi, vu 20[.], ali 90^m dobe letu vumre.

Kotera divojčica vu znamenju oroslana narodi se, visoka, mudra i turobnoga srca bude, z ludmi se omraziti hoče. Decu bude imala, koja friško vmreti hote, na ruki znamenje bude imala, ali na strani od dlani do lakta, ali na nogi. Vu petom, ali desetom, ali dvadeset šestom dobe letu betežliva bude, vu sedemdeset drugom letu, ako tuliko živeti bude mogla, vumre.

Od Divojke

Divojka 6to znamenje, mokro i suho, poldnevno. Posrednje zemljene nature, črno-zlatenično, *melancholicus*: vu ženskih peršonah s truplom tela, trbuhom i s črevi lada.

Kada je Sunce vu divojki, dobro je vreme, dežd takaj prehađa.

¹⁸ Nije jasno piše li tu *velikosti* ili *velikaši*, no značenje je isto.

Kada je Mesec vu divojki, neje dobro trupla, trbuha i čreva vračiti, niti se pravdati i vu ognju posluвати. Dobro je vdovicu vzeti, suknom i živinom tržići, teška dugovanja kupiti i prodati, družinče vu službu prijeti, dete od sesca ostaviti i kaj osvojati k poldnevu vandratu, posle pošiljati, s pismenimi vučenemi ludmi i s trgovci kaj dokončati, pajdaštvo pričeti. Dete vu školu, ali vu kakovu lehku meštiju dati, zlatiti, peneze zmenjati, duge plaćati, s prodajum tržići i zemlju delati.

Koteri dečko vu znamenju divojke zanosi se, ali narodi, sramežliv i zabliv človek bude, betežliv, ali dober i pobožen, vsaka bu veruval, igru rad vidi. Stranskomu se orsagu veseli, milosrden, veren i zdužen bude.

Koteri pako vu sobotu se narodi, dve žene imal bude i z drugom bole bude živeli i gusto decu imal. Stanoviti betegi budu na njem od zime, ali vode. Neprijatelji z manskim krivnjom ga potvoriti hote, ali nje podnašajuć oblada, suprot betegu z vnoćem vrašćiv živeli bude. Od strani živinčeta drugoga človeka neprilika ga najde. Na prsah ali okolo prsa znamenje bude imal. Vu tretjem ali dvadesetom dobe letu obeteža i vu 63^{em} letu vumre.

Kotera dekličica zanosi se, ali narodi pod znamenjem divojke, znutra črlene nje oči budu i na spodobu vsega tela veliko ritlasta bude. Nesrećnoga bude življenja pet let. Gizdava divojčica, čista i snošna, vu vseh posleh dobro spametna, rada pozdravlja, lepoga zrastka. Pismoznance jako rada ima. Stanoviti svoju rodbinu i tovaruša jako oduri i v beteg opadne. Z velikom boleznostjumu rodi decu i prsa njoj oteku od velike muke i trapljenja. Znamenje bu imala na licu, ali na dropcu. Vu petnajstom i 17^{om} i 48^{om} letu obeteža i 54^{om} dobe letu vumre.

Od Vage

Vaga 7° znamenje, toplo i fajtno, sunćenoga zahoda nebeske nature nestalno, zlateničasto, Venuševo noćno prebivališće, Saturnuša izvišenje, sunćeno vpadanje: vu človeku s pupkom, dropcem i z boki lada.

Kada Sunce vu vagu pojde, onda je dan z noćjom jednaki. Mesec kada je vu vagi neje dobro spomenute kotrige vraćiti niti hižu delati i vu nju se spremiti i naseliti. Gospodstvo ali čast prijeti, vu tabor pojti. Dobro je sukno tržići, vu novu se opravu oblaćiti, vraćiti, ranu lećiti, žilu pušćati, kupati, podbrivati, vu gošćenje hoditi, k sunćenomu zahodu vandratu, poslenike pošiljati, kupiti i opet prodati.

Koteri dečec vu znamenju vage zanosil se je, ali narodil, nestalna je njegova sreća. Ženske peršone ljubi i ljubavi hasen vzeme, na zlo nagnjen

ne bude, na dobro najbolje trsi se istinski čistoga življenja, stalen i zdužen, neje glibokoga mišljenja, vsakoga človeka rad ima, ali vendar ne mari jako za njega. Vu nedelju ako se je rodil, zločesto od njega govorili i ogrizavali ga budu njegovi neprijatelji i njih zbojati se hoće: ovo pako tri leta suprot njemu trpelo bude, potlam toga vu vsem dobro mu bude. Dosta bude dece imal i pred vrednimi ludmi vu poštenju bude; njegovoj glavi, očijam i vustam stanovita se nevola pripeti i jedno takaj vuho takvoga boli, ali potlam toga ze vsega zvračí se. Istino govoreći, ponizen bude, nikomu suprotivnik, niti ogovorlivec, vu 88. dobe letu vumre.

Kotera divojčica vu znamenju vage narodi se, visoka, lepa, spučene velike oči imajuča i zgrabljiva bude, vsakoga živinčeta i cucka se boji, zločesto od nje govore i zato vu nemirnosti s tovarušem svojim stanuje. Na licu njejnóm znamenje bude, ali na boku. Vu petom, ali jedenajstom, ali 36^{om} ali 45^{om} letu betežna bude i vu 90^{om} dobe letu vumre.

Od Scorpiona

Scorpion 8° znamenje, mrzlo i fajtno, vodene nature, polnočno, blutavo i slinavo, dijački *phlegmaticus*: Mars planete nočno prebivališče. Meseca vpadanje. Vu človeku z bubreki i vodenim mehurom lada.

Kada je Sunce vu znamenju *scorpiona*, čudnovito vreme biva, negda zima, negda toplo: sneg, rosa, sreš i deždévno, oni dnevi s kem dale krajši jesu, črni se oblaki spravljaju i zločesto, strašljivo vreme pričimla biti.

Mesec kada je vu *scorpionu*, gori spomenute kotrige neje dobro vračiti, niti je druge posle dobro činiti, samo napitno vraštvo vzeti i žilu posrednjim načinom je dobro puščati, neje dobro rane lečiti, putovati, vu novu se opravu oblačiti, strahovito je po vodi hoditi, gospostvo prijeti i vu nje se povdati.

Koteri dečaric zanosi se ali narodi pod znamenjem *scorpiona* nagnjen je na zločestoče i to želi; krivokletni i lažliv bude. S takovemi zločesto barače koji dobro njemu učinili jesu, vsa svoja dobra pogubiti hoće zbog grubijanstva i bedastoče, metemtoga ne vidi se njemu da bi bedast i nespamet bil. Koteri vu sredo narodi se, dugo trpeče srditosti bude, gustokrat s kukla ali z nevole friško se zvračí. Z vremenom vu velikom poštenju i preštimanju bude. Dve žene bude imal i dobro družinast človek, ar obilno polje i očinstvo spravi. Dojduča takaj povedati i prorokovati zna, ali takova ne pove drugomu niti ne obznani. Na ramenu znamenje bude imal, ali na goleni, ali na glavi. Vu desetom, 36[.], ali 41. dobe življenja letu obeteža i vu vremenu 57^a leta vumre.

Divojčica pako v *scorpionu* rođena s tovarušem dobro žive, ako ga obljubiti more. Ali vnogo govoreča, vsigdar mirovna i poleg toga jalna i nenavidna. Za poglavitoga človeka vdati se hoće. Decu bude imala, sama betežliva i rada zahvaluje. Na telu znamenje bude imala. Vu dvanajstom, ali 26., ali 36^{om} letu obeteža i 52. letu vumre.

Od Strelca

Strelec 9to nebesko znamenje, toplo i suho, sunčenoga ishoda ognjene nature, zlateničavo. Jupiter planete noćno prebivališće, *Pozojeve glave vpadanje, repa izvišenje; lada vu človeku z dolnjim krajem hrptene kosti i krepno ter belo žilami.

Kada je Sunce vu strelcu, veterlivo, dežděvno i snežno vreme biva, mrazi takajše jesu.

Kada je Mesec vu znamenju strelca, gori spomenutoga kotriga i krepno bele žile neje dobro vraćiti; pogibelno je po vodi hoditi i drevje saditi. Dobro se je kupati, ranu lećiti, kupiti i prodati, vu novu se opravu oblaćiti, dete vu školu dati, vandrat, puškariti iliti lov zverja držati, poglavare i biškupe najti, tabor i pravdu započeti, vu ognju posluvati, menjati i trgovati.

Koteri dečaric pod znamenjem strelca zanosi se ali narodi na ov svet, šetuje k dobrim starim večnikom i rad mir čini med ludmi, ali nigdo za njega ne mari, vnoge neprijatele imal bude, ali obladati nje hoće, koja nekuliko let trpela budu, potlamtoga dobro mu bude, žene budu k njemu prihađale i z vkanjlivnostjum opstreti ga hote, ali vendar ne budu mogle doprinesti nakanjenja svojega. Dvakrat vu nevolju opadne. Pes takajše vjesti ga hoće, ne bude se mogel oženiti. Roditelov svoji odvetnik i hranitel bude. Na dropcu i na ruki znamenje imal bude. Vu osmom, ali 30^{om} letu obeteža, vu 70^{om} dobe letu vumre.

Vu znamenju strelca narođena divojčica velikoga nosa i zadnjice bude, na manjoće takajše nagnjena, ali z vremenom nje ostavi. Muške glave ljube nje divojaštvo i da bi hotela, vu dvanajstom dobe letu bi se vdati mogla, metemtoga za hižnoga tovaruša vnogo ne mari i njega ne poštuje, potlamtoga zbog boleztivi krepno žil i kotrigov, zvansko i nuternje telo oboleti nju hoće. Znamenje bude imala na ramenu, ali na dropcu. Vu dvadesetšestom i tridesetšestom letu obeteža, vu sedemdeset drugom dobe življenja letu vumre.

* Pozoj ime nebesko znamenje 31 zvezdo vu sebi imajuće.

Od Kozla

Kozel 10° nebesko znamenje, mrzlo i suho, črno-zlatenične i zemljene nature, nestalno. *Saturnus* planete nočno prebivališče, *Marsa* izvišenje, *Jupitera* opadanje, vu človeku s kolenu lada.

Kada je Sunce vu znamenju kozla, suho vreme i velike jesu vedrine, zmrzne se zemlja i jako ter tvrdo je kopanje.

Mesec kada je vu znamenju kozla, neje dobro kolena vračiti, žilu puščati, ženiti se, napitek nuter vzeti, stanje delati, tabor započeti i vu ognju posluвати. Dobro je stare ludi najti, gostiti se, tustoga prasca zaklati, s toplum se odečum odeti, vu toploj hiži sedeti, dete od sesca ostaviti, olovo, ocel i teška dugovanja kupiti.

Koteri dečec zanosi se ali narodi pod znamenjem kozla, na zlo i jalnost nagnjen, svadlivec i zločestoga držanja bude, kudi ženske peršone. Pred ludmi vučnoga i razumnoga bude se pokazoval. Vnogo svačemu zrok bude, ali pod starost povrne se i sebe pobolšajuč dobro mu bude.

Decu bu imal, ali se njim veseliti ne bu mogel, akoprem vu vsem jako srečen bude. Drugi človek potroši njegovu bogastvo i vu prvo nevolju opadne kak se goder držal i habal bude. Pod okom znamenje bude imal. Vu trideset tretjem letu obeteža i vu 45^{om} vumre.

Divojčica koja pod znamenjem kozla je rođena lepa bude i vsa tovarušu svojem pove, ali sramežliiva. Takaj glavobolna, dobro srečna i vu dvadeset tretjem ali 33. letu obeteža, na čelu znamenje bude imala i vu 73^{em} življenja svojega dobe letu vumre.

Od Vodenara

Vodenar 11° znamenje, toplo i fajtno, nebeske nature, sunčenoga zahoda, stalno, tvrdo, krvno, *sangvineus*. *Saturnus* planete dnevno prebivališče, vu človeku lada z golenmi nog i listankih.

Kada je Sunce vu ovom znamenju, sneg i dežd biva.

Kada je Mesec vu znamenju vodenara, neje dobro golenu i listanke vračiti, daleko na put pojt, vu novu se opravu oblačiti i gospodu najti. Dobro je žilu otpirati, vračiti, s starimi se ludmi prijateliti, ženiti, po ledu hoditi, ptice loviti, podbrivati, duge nuter pobirati i hasnovitoga kaj dobro je pričeti.

Ovo znamenje je toplo, fajtno i mokro, zdravoga vetra donaša, najmre pako kada od sunčenoga izhoda zide.

Koteri dečaric pod znamenjem vodenara zanosi se ali narodi, nikaj zavrženoga vu njem ne bude, vsaki ga rad imal bude, jako dobro k ludem prilagoditi znal se bude. Dve žene bude imal i z drugom dobro mu bude i vnogo bolje neg s prvom. Nekoteri ludi odurjavali ga budu zaradi sreće, škoditi mu takajše trsili se budu, ali ne budu mu mogli naškoditi, ar vsa ov svet rad od njega čul bude. Takov človek ako se v četrtak narodi na ov svet, na sedalo znamenje bude imal, vu 28^{om} letu obeteža i vu 70[.] letu vumre.

Kotera divojčica pod znamenjem vodenara narodi se, gizdava, vsakoga človeka poštujuća, vnogo govoreća, za muža se gusto rada osmehavajuća, čista, dobro vučna i spametna bude. Na lopatici, ali na obrazu znamenje bude imala, vu 50. dobe letu vumre.

Od Rib

Ribe 12to nebesko znamenje dvojrnsno: zimno i mokro, vodene nature, dijački *phlegmaticus*, polnočno. Jupiter planete nočno prebivališće, Venuša izvišenje, *Mercuriusa* vpadanje, vu človeku z nogami lada.

Kada je Sunce vu ovom znamenju, mokro, temno i deždavno biva vreme.

Kada je pako Mesec vu njem, neje dobro noge vraćiti, družinčeta vu službu prijeti i vu ognju posluвати. Dobro je cirkvene poglavare, suce, večni-ke i ostale vu časti postavlene peršone najti, ženiti se, ženu z mužem pomiriti, napitek, vraštvo i pilule nuter vzeti, kupiti i prodati, k severu vandrat, vu novu se opravu oblačiti, podbrivati. S polovice dobro je žilu pušćati, ali noge ne bantuj. Dobro je ranu lečiti, ribariti, vu vodi stanje delati i kaj cimprati, po vodi hoditi, drevje saditi i baščinu kupiti i prodati.

Znamenje ovo vodeno, mokro i zimno nam daje vreme, dobro je vendar peč kureč hižu topiti.

Koteri dečaric vu znamenju rib započne se ali narodi, dve žene bude imal, ako bu življenje čuval, sine i kčere zadobi. Vu četrtak ako se takov na ov svet narodi, vu trguvanju ne bude srečen, vu telu nikakove falinge ne bu imal, koteroga telo jako je, mertučljivo, ne boji se betega, rad pojedja drugoga človeka kruh, nigdo za njega ne mari, z nekim človekom pravdal se bude, kojega oblada, glavobolen i na prsah znamenje bude imal. Vu 14[.], ali 22[.], ali 31[.] dobe letu obeteža, vu 50[.] letu vumre.

Kotera divojčica vu znamenju rib narodi se, jako je lepa, dobra i Boga bojeća, prijatele rada brani, dvojke porodi, z velikom boleznostjum rodila

bude decu svoju. Po noći same ne treba ostaviti, znamenje imala bude na sedalu. Vu 10. ali 22. ali 83[.] dobe letu betežliva bude, vu 90. dobe življenja svojega letu vumre.

Autorska prava: © 2025 Autor(i). Ovaj je rad dostupan u otvorenom pristupu sukladno s licencijom Creative Commons Imenovanje 4.0. međunarodna.

Copyright © 2025 The Author(s). Open Access: This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.